

Udskriftsdato: 14. december 2025

2015/1 BSF 94 (Gældende)

Forslag til folketingsbeslutning om en effektiv indsats mod plastforurening (Miljøreduktionsmål for plastpolymerer, nano- og mikroplast samt plastikaffald i miljøet m.v.)

Ministerium: Folketinget

Forslag til folketingsbeslutning

om en effektiv indsats mod plastforurening

(Miljøreduktionsmål for plastpolymerer, nano- og mikroplast samt plastikaffald i miljøet m.v.)

Folketinget pålægger regeringen at udarbejde en handlingsplan, der skal forhindre, at plast i alle former og størrelser spredes i miljøet. Samtidig pålægges regeringen at udarbejde et overvågningsprogram, så man kan følge, om målene nås.

Regeringen skal inddrage civilsamfund, ngo'er og erhverv i arbejdet. I forlængelse af de nævnte initiativer skal Danmarks internationale indsats i EU, FN, Norden og i de regionale havmiljøkonventioner forstærkes.

Bemærkninger til forslaget

I dette beslutningsforslag dækker ordet »plast« over syntetiske kemiske forbindelser fra de mindste polymerer til de største støbte plastprodukter. Plast kan indeholde kemikalier tilført ved produktionen som farvestoffer, stabilisatorer m.m. og være flydende eller i fast form.

Plast anvendes overalt i det moderne samfund. Det kan derfor ikke undre, at plast også spredes til miljøet. Plastforureningen har nu nået et foruroligende omfang. Det vil kræve en massiv indsats på alle niveauer bare at stabilisere det antal ton, der hvert år frigives til miljøet. Da antallet af plaststykker og deres størrelse med stor sandsynlighed spiller en hovedrolle i skadevirkningerne, og fordi store plaststykker nedbrydes til mikroplast, vil skaderne fortsætte med at vokse selv om vi stoppede al plastforurening i morgen. Nedbrydningen af plaststykkerne i miljøet forstærker skaderne, indtil plast er helt nedbrudt om mange hundrede år. Dertil kommer, at der hvert år tabes milliarder af plastpartikler i nano- til mikrostørrelse til miljøet – enten ved slid af plastmaterialer eller tab fra produktionen, fordi der er tilsat meget små stykker plast i forbrugerprodukter, eller fordi der er tilsat plast i en proces som f.eks. spildevandsrensning, der medfører udledninger til vandmiljøet og ofte til jordforurening gennem spredning af spildevandsslam på markerne.

I lyset af problemets omfang vil forslagsstillerne ikke vove at påstå, at dette beslutningsforslag indeholder et komplet katalog til løsning af dette komplekse problem. Det gør det med sikkerhed ikke. Til gengæld haster det med at få gjort noget ved problemet, ikke mindst der, hvor der er tale om bevidst tilsætning af mikroplast, uanset at plast i f.eks. plejeprodukter udgør promiller af de tilførte mængder og antal mikroplast.

Vi starter heldigvis ikke fra et nulpunkt i Danmark. Der er på SF's initiativ afsat midler på finansloven for 2015 og 2016 til vidensopbygning. COWI har for Miljøstyrelsen udarbejdet en rapport, »Microplastics – Occurrence, effects and sources of releases to the environment in Denmark«, som gennemgår den eksisterende viden om forurening med mikroplast med fokus på anvendelse og udslip af mikroplast i Danmark og spredningen i farvande omkring Danmark.

Problematikken beskrives i rapportens danske resumé således:

»Problemstillingen omkring forurening af havene med plast, og herunder mikroplast, er ikke ny, men den har de senere år internationalt fået øget opmærksomhed, og der er en stigende bekymring for, om forureningen med plast på længere sigt har større effekter på miljøet end hidtil antaget. Bekymringen tager sit udgangspunkt i en række forhold:

- Plast, som frigives til miljøet, kan opholde sig i miljøet i mange hundrede år, før det endeligt nedbrydes.*
- Det globale forbrug af plast er stigende, og de globale udslip til miljøet forudses også at være stigende med mindre der gribes ind over for udslippene.*
- Plast, som ender i havet, kan transporteres over store afstande og selv de fjerneste steder på kloden er påvirket af forurening med plast.*
- I miljøet neddeles plaststykkerne til mindre stykker dvs. plast i makrostørrelse nedbrydes til mikroplast, der igen nedbrydes til plast i nanostørrelse.*
- Mikroplast er fundet i organismer på alle niveauer i den marine fødekæde.*
- Der er resultater, der viser, at mikroplast kan have effekter på organismer i miljøet, men vores viden om omfanget af disse effekter er begrænset.*
- Vi har stort set ingen viden om mulige særlige partikeleffekter som plastpartikler i nanostørrelse muligvis kan have som konsekvens af deres størrelse.*
- Mennesker kan udsættes for mikroplast via fødevarer.*

Kombinationen af fortsatte og måske stigende udslip, at stofferne bliver i miljøet i århundreder og over

tid fragmenteres til mindre stykker, som kan have stigende effekter på miljøet, betyder at mikroplast-problematikken har elementer af en »tidsindstillet bombe«, hvor effekterne af de udslip, der sker i dag, først ses om mange år, hvor effekterne kan være umulige at begrænse. Om det faktisk forholder sig sådan, ved vi endnu ikke.«

Rapporten er begrænset til mikroplast i størrelsen 1 µm til 5 mm. Nærværende beslutningsforslag omhandler alle størrelser.

De vigtigste kilder til forurening med mikroplast som defineret i rapporten er nedslidning af bildæk, maling, vejstriber og tøj. Renseanlæg er også en kilde til udledning af mikroplast i havet selv om størstedelen af plasten i denne størrelse ender i spildevandsslammet.

Rapporten konkluderer også, at mikroplast tilsat plejeprodukter er en mindre kilde. Rapporten er i høj grad skrivebordsarbejde, og de fleste estimater er antagelser, uden at der ligger egentlige test af udslippet af mikroplast bag. Den store mængde plast, der estimeres udledt fra bildæk, kan således ikke verificeres ved at spore denne til renseanlæg og vores omgivende vandmiljø. Vi mangler med andre ord konkrete testede data for både udslip og for, hvilke koncentrationer og typer plastik, der findes i vores vandmiljø.

Rapporten viser også, at vi ved meget lidt om konsekvenserne af spredning af mikroplast i miljøet, men også at der er grund til at handle uden at vente på flere undersøgelser. Ikke mindst er det både muligt og nødvendigt at standse forureningen, som via renseanlæggene udledes til havet og gennem spildevandsslammet spredes på markerne.

Rapporten anfører således ikke de helt små plastpartikler (nanoplast) og plastpolymerer og heller ikke makroplastforureningen. Dog anbefales det, at regeringen undersøger nanoplastproblematikken, og at de internationale anbefalinger om makroplast inddrages.

Der er behov for en samlet plastpolitik og handlingsplan, ikke flere politikker og planer for forskellige størrelser af plast. Der er behov for mange flere undersøgelser, men der er især behov for handling på de områder, hvor vi ved, det vil gøre en forskel, og at man takler dette problem ved roden og ikke som symptombehandling.

1. Miljøreduktionsmål for plast

1.1. Fastsætte reduktionsmål for plastpolymerer/nanoplast, mikroplast og makroplast i miljøet og identificere de nødvendige virkemidler.

Vi ved endnu ikke tilstrækkeligt til at kunne fastsætte et mål for, hvor meget plast (målt som ton eller antal partikler) vi skal forhindre i at nå miljøet, før vi kan være sikre, på at plastens skadevirkninger på dyreliv, sundheden eller andre forhold er »acceptabelt«. Ideelt set er det nul, men det punkt er for længst forpasset. Vi ved nemlig ikke, hvor meget der allerede er derude, og vi ved ikke, hvor det præcist er. Vi ved ikke, hvor meget vi tilfører hver dag. Vi kender ikke alle kilderne, og vi kender ikke effekterne. Dertil kommer, at forskellige plasttyper kan have forskellig effekt og forskellige tilsætningsstoffer, og at effekten afhænger af plastens størrelse.

Indsatsen mod plastforureningen har fællestræk med kemikalieindsatsen, men den er mere kompleks. Den indeholder f.eks. også en nødvendighed for en bedre affaldshåndtering.

I betragtning af det, vi ved, om omfanget af plastforureningen, og i lyset af den store usikkerhed om effekterne er det forslagsstillernes opfattelse, at vi ikke har råd til at vente, til vi har mere information og mere viden – den eksisterende viden peger i en helt klar retning: Der er brug for handling.

Regeringen pålægges derfor både at gå videre med vidensopbygning og igangsætte tiltag, som allerede nu kan identificeres, for at nedbringe plastforureningen. Anbefalingerne i rapporten fra Miljøstyrelsen og

nærværende beslutningsforslag vil sammen med Folketingets behandling af forslaget og involvering af befolkningen, Ngo'er og erhverv samt det internationale arbejde, der foregår, udgøre et godt grundlag for udarbejdelse af den første handlingsplan mod plastforurening i Danmark.

På de følgende områder (1.2-1.8) kan der handles nu, hvis der er politisk vilje. Regeringen pålægges med dette beslutningsforslag at udarbejde handlingsplaner for at gennemføre disse.

1.2. Gennemføre forbud mod tilsætning af plast til forbrugerprodukter.

Plast, som f.eks. tilsættes kosmetik- og plejeprodukter, rengøringsprodukter m.m., ender for hovedpartens vedkommende i spildevand. Det nedbrydes ikke under spildevandsrensningen og vil derfor enten blive udledt til vandmiljøet eller tilbageholdt i slammet.

Der findes alternativer til de funktioner, som plasten har i kosmetik- og plejeprodukter, og det er derfor et oplagt sted at sætte ind mod plastforureningen. Brancheforeningen SPT anbefaler generelt at udfase mikroplast helt i deres produkter. Dette bakkes op af plastindustriens brancheorganisation i Danmark. Det er vigtigt at få alle med ved at forbyde al tilsætning af mikroplast, som kan frigives til miljøet fra produkterne, både for at belønne dem, der helt har undladt eller fjernet plasten fra deres produkter, og ved at forbyde tilsætning til produkter og anvendelser, som producenterne og myndighederne endnu ikke har kendskab til. (»Kosmetikproducenter om mikroplast: Vi vidste ikke, at det var et problem«, Ingeniøren, den 3. juni 2014).

1.3. Gennemføre forbud mod anvendelse af plastpolymerer og mikroplast i åbne processer og direkte i miljøet.

På samme måde som plast i produkter vil plast tilsat åbne processer som spildevandsrensning nå havmiljøet eller blive udbragt på landbrugsjorden med spildevandsslammet, hvorfra det kan udvaskes til grundvand, åer og søer.

I forbindelse med efterforskning efter skifergas i Dybvad er det kommet frem, at spildevandet fra efterforskningsboringen indeholder tilsat plast i form af acrylamidforbindelser, men også at lignende acrylamidforbindelser i forvejen tilsættes renseanlægget i Frederikshavn, som behandlede spildevandet fra skifergasboringen. Polymerer anvendes i renseanlæg til slamafvanding, fortykning eller bundfældning. Disse polymerer har bl.a. til hensigt at »samle« kemikalier i spildevandet, og det kan derfor ikke udelukkes, at plasten dermed er særlig effektiv til også at samle miljøgifte op i spildevandet (folketingsåret 2014-15, 2. samling, Miljø- og Fødevareudvalget, alm. del – svar på spm. 72).

I udlandet er der eksempler på anvendelse af mikroplast til bekæmpelse af jorderosion. Det er et eksempel på en praksis, der ikke må tillades.

1.4. Fastsætte udledningskrav til renseanlæg og industrielle udledninger, herunder særlige udledningskrav til virksomheder, der producerer eller bearbejder plast.

Virksomheder, som producerer eller forarbejder plast, bør have specifikke udlederkrav og krav til indretning af afløb og affaldshåndtering i virksomheden, hvad enten spildevandet tilføres kommunale renseanlæg eller renses direkte.

For spildevandsanlæg og virksomheder med direkte udledninger bør der fastsættes udlederkrav baseret både på vægt og antal, fordi antallet af partikler kan være en vigtigere parameter, end hvor mange kilo eller ton, der tilføres miljøet.

Flere danske virksomheder og vandsektoren har nu fokus på plast i renseanlæg. (»Vejle Spildevand vil mikroplast til livs«, Ingeniøren, den 19. januar 2016).

I lyset af at dæk er en af de største kilder, bør kravene også omfatte anlæg til rensning af regnvand fra vejbaner.

Der udledes fortsat urensset spildevand fra overløbsbassiner under voldsomt regnfald. En handlingsplan for at undgå tab af plast til havmiljøet må naturligvis omfatte denne kilde, som der i øvrigt er rigtig mange andre miljømæssige begrundelser for at få stoppet.

Der er en fælles europæisk beslutning om at stoppe forureningen af miljøet med alle farlige kemiske stoffer i 2020. Denne beslutning omtales ofte »generationsmålet«, og den stiller en klar ramme for, at syntetiske, menneskeskabte kemikalier ikke bør tilføres miljøet. Generationsmålet er blevet vedtaget ved Nordsøkonferencen i Esbjerg i 1995, ved OSPAR-mødet i Sintra i 1998 og HELCOM-mødet i 1998. Derudover indgår generationsmålet i vandrammedirektivet. Folketinget var det første parlament, der vedtog denne målsætning ud fra forsigtighedsprincippet i februar 1990 gennem dagsordensforslag nr. D 17, der opfordrer regeringen til at arbejde for, at ren teknologi og affaldsreduktion prioriteres frem for bedst tilgængelige teknologi, og for en målsætning om principiel eliminering af miljøfremmede stoffer og sortlistede stoffer på Pariskonventionens bilag.

1.5. Fastsætte miljøkvalitetskrav for antal mikroplaststykker og plastpolymerpartikler pr. liter havvand, i sedimenter og i levende organismer (biota), fersk overfladevand og grundvand baseret på forsigtighedsprincippet.

Det følger af »generationsmålet«, at miljøkvalitetskravet for syntetisk plast bør være nær nul. Formuleringen nær nul henviser til, at der allerede er tilført syntetisk plast til miljøet, og at det derfor er meningsløst at fastsætte miljøkvalitetskrav, som ikke er reelt opnåelige. Det faktum, at antallet af plastpartikler i miljøet vil blive ved med at stige, selv hvis alle tilførsler af plast blev stoppet, viser, hvor alvorlig forureningen er, og at den er på vej ud af kontrol.

Danmark kan fastsætte miljøkvalitetskrav og behøver ikke afvente fælles EU-lovgivning. Det er vigtigt, fordi Miljøstyrelsens undersøgelse viser, at mikroplast udledt fra Danmark i altovervejende grad forbliver i danske farvande.

1.6. Fastsætte kvalitetskrav til spildevandsslam og jord, hvad angår mikroplast og plastpolymerer (antal og vægt)

På samme måde, som der for en række miljøgifte og metaller er fastsat grænseværdier for indholdet, bør der fastsættes en grænse for, hvor megen plast der må tilføres landbrugsjorden fra spildevandsslam – både i mængde og antal. Der bør fastsættes tilsvarende miljøkvalitetskrav til jord.

1.7. Fastsættelse af krav til produkters afgivelse af mikroplast og plastpolymerer.

Plastprodukter, byggematerialer, tøj m.m. frigiver små plaststykker under brug og slid. Regeringen pålægges at arbejde for, at der udarbejdes standarder for plastprodukters afgivelse af nano- og mikroplast i brugsfasen. I dag er der grænseværdier for afsmitning af plastpolymerer til fødevarer, som altså bør udvides og gøres meget bredere.

Dækslitage er ifølge Miljøstyrelsens rapport den største kilde til spredning af mikroplast. Det er oplagt at prioritere forskning i alternative materialer eller i, hvordan tabet kan bringes ned – ideelt set samtidig med at dækstøj nedbringes. En anden stor kilde er plast i tekstiler og tøj fremstillet af plast (nylon, akryl m.m.), som afgiver små plaststykker under vask.

1.8. Plastprodukter og affald

En stor del af det plastaffald, der ikke genanvendes i Danmark, bortskaffes i forbrændingsanlæg, hvilket

medfører en meget begrænset nyttiggørelse alene til varme og elproduktion og med stor drivhuseffekt, fordi plast i dag produceres fra fossile brændsler og materialetabet er 100 pct. Af denne årsag er forekomsten af større plaststykker i miljøet mindre i Danmark end i andre lande med dårligere indsamlingssystemer og åbne lossepladser. Forbrænding af affald hører per definition ikke hjemme i en cirkulær økonomi, fordi forbrænding medfører tab af ressourcer. Affaldsforbrænding tilhører den gamle generation af affaldsstrategier, hvor det handlede om at nedbringe mængderne af affald.

Det bør være målet helt at undgå, at plastaffald opstår. Plast bliver først affald, når det er tabt til miljøet. Nyttiggørelse af plast som en ressource efter brug kan kun ske, hvis dets materialecyklus lukkes helt. Indsamlet plast skal derfor håndteres som en ressource og ikke bortskaffes på forbrændingsanlæg (eller deponeres permanent). Særlig problematisk plast som PVC bør deponeres midlertidigt, indtil der er tilvejebragt kapacitet til udvinding af plastens bestanddele, f.eks. termisk forgasning. Plast der ikke kan materialegenvindes, eller som forurener ressourcestrømmene, bør substitueres.

Det er en prioritet at få nedbragt mængden af anvendt plast til engangsformål, hvilket er den kategori, der oftest tabes til miljøet. Europa bruger f.eks. 100 mia. plastposer om året, hvoraf 8 mia. havner i naturen. Plast udgør 70 pct. af affaldsforureningen i flere af de europæiske havområder.

Da Europa-Parlamentet den 28. april 2015 vedtog at begrænse forbruget af plastikposer i Europa, var det samtidig en ny måde at omgås affald på. Selv om vi i EU har haft en affaldsstrategi siden 1970'erne med reduktion som nummer et, er det første gang, EU faktisk beslutter at gå den vej. (Europa-Parlamentets beslutning af 28. april 2015, T8-0101/2015, fælles beslutningsprocedure 2013/0371(COD)).

Aftalen, som SF – som medlem af den grønne gruppe – har forhandlet i Europa-Parlamentet og med EU's medlemsstater, vil nedbringe antallet af lette plastikbæreposer drastisk. EU's medlemsstater vil enten skulle indføre en pris på alle plastikbæreposer eller sætte et reduktionsmål, der indebærer, at hver indbygger højst må bruge 90 plastikposer i 2019 og 40 i 2025. Hermed vil EU have nedbragt forbruget af lette plastikbæreposer med over 80 mia. årligt om 10 år. Med den nye lov vil de økonomiske byrder blive vendt til en gevinst. Samlet spares mere end 5 mia. kr. årligt, hvoraf butikkerne får den største del af besparelsen ved ikke at skulle udlevere store mængder af »gratis« poser, og oveni tjener de 9-12 mia. kr. hvert år på salg af poser.

Antallet af plastposer skal inden 2025 nedbringes til 20 mia. stk. (40 stk. pr. indbygger). Danmarks forbrug ligger lige nu under 80 plastposer pr. indbygger og skal derfor også nedbringes (se bilag 1 om cirkulær økonomi m.m.).

Danmark har også en stor udfordring vedrørende genanvendelse af plast. Kun 34 pct. genanvendes i dag, mens 64 pct. bliver bortskaffet i forbrændingsanlæg – helt slemt står det til med plastemballage fra husholdningerne, hvor kun 10 pct. bliver genanvendt. Kommissionen har foreslået 55 pct. i 2025.

Der er en stor belastning fra tabt plast, hvor mennesker færdes, bl.a. fra indpakning af slik, skruelåg til plastflasker, engangslåg, madindpakning, cigaretskodder m.m. Der er behov for en indsats fra os alle sammen, men skal det være effektivt er det nødvendigt at finde nogle effektive metoder, der kan overbevise os alle om, at det er god stil ikke at smide affald.

Tilsvarende er der behov for en indsats for at indsamle plastaffald i havnene, således at affald fra skibsfarten og søtransporten ikke ender i havet – og, når det er gået galt, en indsats for at samle affald op på strandene.

2. Overvågningsprogram.

Spildevandsslam er med stor sandsynlighed den største kilde til *jordforurening* med mikroplast. Andre kilder kan være husdyrsgødning og ikke mindst bildæk og andre af de store kilder til forurening med

mikroplast. Vi ved, at der i dag sker en ophobning af fosfor i landbrugsjordene sammen med zink og kobber fra landbruget. Vi ved også, at mikroplast med stor sandsynlighed nedbrydes meget langsomt i jord, og at der derfor sker en ophobning.

Det er vigtigt at få fastlagt forureningsniveauet og at få etableret et overvågningsprogram, så vi kan følge effekten af de tiltag, der forhåbentlig vedtages, herunder krav til spildevandsslam og husdyrgødning.

Tilsvarende bør overvågningsprogrammer for *vandmiljøet* inddrage alle plaststørrelser.

Overvågningen af *luftmiljøet* indeholder allerede en overvågning af små partikler. Så vidt det er forslagsstillerne bekendt, indgår der ikke specielle overvejelser om mikroplast eller andre plastpartikler i denne overvågning. Det vides dog, at bildæk er en kilde til partikelforurening i byerne.

Fødevarer kan indeholde mikroplast. Der er dog behov for at få undersøgt omfanget og fastlagt krav til indholdet af plastpartikler i fisk, skaldyr, honning, drikkevarer m.v. og sikre, at overvågningsprogrammer følger udviklingen. (»Undersøgelse – der er plastik i din mad«, dr.dk Nyheder, den 24. marts 2015).

3. Inddragelse af civilsamfundet, ngo'er og erhverv

Regeringen opfordres til at inddrage befolkningen mest muligt. Kommunerne har en særlig rolle at spille i forhold til indsamling af plast fra husholdninger for at forhindre, at affald spredes i naturen. Tilsvarende har den markedsudsatte affaldssektor og erhvervslivet et ansvar for deres område.

Ngo'erne og lokale foreninger kan spille en meget stor rolle regionalt og lokalt. KIMO, kommunernes internationale miljøorganisation, har i flere år engageret sig i problemer med marint affald.

Villum Fonden og Velux Fonden har i januar 2016 givet en bevilling på i alt 8,9 mio. kr. til »Et hav af muligheder«, et projekt, som gennem forskellige tiltag skal undersøge og reducere plastforureningen i havet. »Et hav af muligheder« er et fællesprojekt med Plastindustrien, Det Økologiske Råd og Plastic Change som deltagere. (»Stort millionbeløb til dansk kamp imod plast i havet«, plast.dk pressemeddelelse, den 13. januar 2016).

4. Forstærket indsats i EU, FN og de regionale havmiljøkonventioner

Der er en lang række muligheder for at stramme grebet om den danske plastforurening uden at bruge EU-lovgivning eller vedtagelser i FN (UNEP, IMO) eller havmiljøkonventionerne. Men det vil være en fordel for det samlede resultat, hvis Danmark for alvor blander sig i EU, FN og i havmiljøkonventionerne – ikke mindst hvis det skal lykkes at få en fælles europæisk indsats mod den regionale og globale havforurening.

Nedenfor fremgår eksempler på, hvor regeringen kan og bør forstærke den internationale indsats.

Et konkret eksempel på et fokuseret europæisk samarbejde er om mikroplast i kosmetik- og plejeprodukter. USA har forbudt denne anvendelse i 2016. I EU arbejder Sverige og Benelux-landene aktivt for, at et sådant forbud gennemføres i hele EU. Her bør Danmark deltage i at lægge pres på, at Kommissionen gennemfører et sådant tiltag.

Som et led i indsatsen mod tab af plast til miljøet bør regeringen endvidere udstationere en eller flere eksperter i Europa-Kommissionen med henblik på at fremme europæiske og internationale tiltag mod plastforurening.

Kommissionens udspil om cirkulær økonomi er en mulighed for at løfte indsatsen på europæisk niveau, ikke mindst i forlængelse af den planlagte plaststrategi (bilag 1).

OSPAR er et mellemstatsligt samarbejde baseret på OSPAR-konventionen om forurening af Nordsøen og Nordøstatlantten med 15 medlemmer inklusive Danmark. OSPAR vedtog i 2014 en handlingsplan for

at forhindre havforurening med affald. Handlingsplanens enkelte punkter eller handlinger har et eller flere »leadcountries« som koordinator. Danmark er ikke leadcountry eller assisterende land på nogle af punkterne. En dansk handlingsplan bør betyde, at Danmark bidrager aktivt til arbejdet med at forhindre plastforurening af Nordsøen og Nordøstatlanten. (OSPAR Commission, Work Areas, Marine Litter).

Helsingforskommissionen (HELCOM) er Østersøens pendant til OSPAR. Der er overlap i Kattegat mellem de to konventioner og HELCOM dækker dermed de indre danske farvande indtil Skagen. Ti lande inklusive Danmark er medlem. HELCOM vedtog i 2015 »HELCOM Recommendation 36/1« om marint affald, herunder en regional handlingsplan.

Heri forpligter landene hinanden til i 2016 at definere »god miljøstatus« (Good Environmental Status – GES) med tilhørende indikatorer og finde ud af, hvordan overvågningen kan koordineres. Landene forpligter sig til at gennemføre de grundlæggende principper i konventionens paragraffer med hensyn til marint affald og derudover at involvere befolkningen og interessenter, fokusere på bæredygtigt forbrug og produktion, anvende bedst tilgængelig viden og analysere socioøkonomisk effektivitet, integrering af marint affald i planer for fast affald, anvendelse af affaldshierarkiet og økosystem tilgang.

HELCOM's handlingsplan handler om alt affald og især makroaffald. Danmark bør involvere sig aktivt i HELCOM's arbejde og sikre, at indsatsen også kommer til at fokusere på nano- og mikroplast.

Skriftlig fremsættelse

Lisbeth Bech Poulsen (SF):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om en effektiv indsats mod plastforurening (miljøreduktionsmål for plastpolymerer, nano- og mikroplast samt plastikaffald i miljøet m.v.)

(Beslutningsforslag nr. B 94)

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.

Socialistisk Folkepartis forslag til en plaststrategi inden for rammen af den cirkulære økonomi

Omstillingen til en cirkulær økonomi, hvor værdien af materialer og ressourcer bevares i økonomien længst muligt og affaldsproduktionen minimeres, er et væsentligt bidrag til EU's indsats for at udvikle en bæredygtig, ressourceeffektiv og konkurrencedygtig økonomi med en lav CO₂-udledning. Den cirkulære økonomi vil skabe nye forretningsmuligheder, mere effektive produktions- og forbrugsmønstre samt skabe lokale arbejdspladser. Den vil samtidig bidrage til at undgå uoprettelige skader som følge af, at ressourcer opbruges i et tempo, der overstiger klodens evne til at forny dem for så vidt angår klima og biodiversitet, luftkvalitet, jord- og vandforurening. En indsats på EU-plan vil fremme investeringer og skabe lige konkurrencevilkår.

EU-Kommissionen har netop fremlagt en handlingsplan for cirkulær økonomi i EU (An EU action plan for the Circular Economy <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52015DC0614>). I denne kontekst bør Danmark spille en aktiv rolle for at få ambitiøse mål, som kan bidrage til at reducere plastforureningen, herunder en særskilt plastikstrategi på EU-niveau.

Forebyggelse står øverst i hierarkiet, når det gælder at komme affaldsmængderne til livs. Dernæst kommer genanvendelse, forbrænding og deponering.

Genanvendelsen af plast i EU er steget støt, men mindre end 25 pct. af det indsamlede plastaffald genanvendes, og omkring 50 pct. deponeres. Der er således potentiale for meget mere genanvendelse, hvilket vil give både økonomiske og miljømæssige gevinster.

En af de hindringer, som de erhvervsdrivende konfronteres med, når de vil anvende sekundære råstoffer, er usikkerheden vedrørende deres kvalitet. Da der ikke findes fælles EU-standarder, kan det være vanskeligt at fastslå graden af urenhed i bl.a. plast. Her bør Danmark bidrage aktivt til udviklingen af EU-kvalitetsstandarder i samarbejde med plastindustrien. Et andet særlig vigtigt aspekt ved udviklingen af markedet for sekundære råstoffer er tilknytningen til lovgivningen om kemikalier. Stadig flere kemiske stoffer viser sig at være sundheds- eller miljøskadelige, og dette skal tænkes ind i genanvendelsen også for plast. Her bør Danmark ligeledes bidrage til bedre sporing af problematiske kemikalier i produkterne.

Danmark bør på EU-niveau arbejde for:

- I konteksten af den pågående revision af EU's affaldsdirektiver (Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/98/EF af 19. november 2008 om affald og om ophævelse af visse direktiver <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?qid=1454660281787&uri=CELEX:32008L0098>) at bidrage til at få så høje overordnede reduktionsmål og mål for genanvendelse af affald som muligt og at fremme mere udstrakt brug af økonomiske instrumenter.
- Aktivt at bidrage til indsatsen for at begrænse mængden af havaffald i forbindelse med gennemførelse af 2030-målene for bæredygtig udvikling.
- Aktivt at bidrage til udviklingen af kvalitetsstandarder for sekundære råstoffer på EU-niveau, som vil pågå fra 2016 og fremefter.
- Aktivt at bidrage til at analysere og foreslå mulige tiltag vedrørende samspillet mellem affalds-, produkt- og kemikalielovgivningen, herunder muligheder for at begrænse forekomsten af problematiske kemikalier og forbedre sporingen heraf i produkter.
- At bidrage til at sikre, at en ambitiøs særskilt plastikstrategi på EU-niveau kan udvikles så hurtigt som muligt.
- At bidrage til udviklingen for overvågningen af den cirkulære økonomi ved at stille den nødvendige data til rådighed.

En konkret plastikstrategi på EU-niveau

Mere intelligente indsamlings- og certificeringsordninger for indsamlere og sorteringsanlæg er afgørende for at lede genanvendelig plast væk fra lossepladser og forbrændingsanlæg og over til genanvendelse. Forekomsten af farlige kemiske tilsætningsstoffer kan volde tekniske problemer, og nye innovative plasttyper giver anledning til nye spørgsmål, bl.a. for så vidt angår bionedbrydeligheden af plast. Udviklingen af nye plasttyper kan dog også bidrage til den cirkulære økonomi ved at sikre en bedre fødevareopbevaring, forbedre genanvendeligheden af plast eller nedbringe vægten af de materialer, der bruges i køretøjer. Derfor skal EU have en konkret og særskilt plastikstrategi.

I denne kontekst skal Danmark arbejde for

- væsentligt at nedbringe mængden af havaffald,
- en EU-strategi for at nedbringe mængden af havaffald fra skibe,
- et ambitiøst EU-mål for genanvendelse af plastemballage og
- at fremme den grænseoverskridende handel med genanvendelig plast.

Opfølgning på plastikposedirektivet

Hvert år ender 8 mia. plastikposer i naturen og havet i EU. Med det nye direktiv for reduktion af letvægtsplastikposer i EU (Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2015/720 af 29. april 2015 om ændring af direktiv 94/62/EF med henblik på at mindske forbruget af letvægtsplastbæreposer <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?qid=1454659877383&uri=CELEX:32015L0720>) er det første gang, at vi får forebyggende lovgivning på affaldsområdet på EU-niveau. Direktivet forpligter EU's medlemsstater til at træffe foranstaltninger – f.eks. prisfastsættelse – så det årlige forbrug ikke overstiger 90 letvægtsplastbæreposer pr. person i år 2019 og 40 letvægtsplastbæreposer pr. person i år 2025. Derudover må letvægtsplastbæreposer ikke længere udleveres gratis på salgssteder fra 2018, og der indføres mærkningsordning for bionedbrydelige og komposterbare plastbæreposer. Medlemsstaterne er forpligtede til at overvåge udviklingen i forbruget og informere Europa-Kommissionen herom i overensstemmelse med artikel 12 i direktiv 94/62/EF.

Det vurderes, at lovgivningen allerede inden for 5 år vil resultere i 80 pct. reduktion i forbruget af letvægtsplastikposer sammenlignet med forbruget i 2010.

Men der er stadig flere udfordringer at tage fat på, når det gælder alle de plastikposer, der ender i naturen. Her bør den danske regering presse på for, at vi også får reduktionsmål for de ultralette plastikposer (under 15 micron) samt et forslag til reguleringen af de problematiske oxo-nedbrydelige plastikposer. Det er nemlig misvisende, når sådanne poser omtales som »bionedbrydelige«, idet de indeholder tilsætningsstoffer, som får plasten til at smuldre til små partikler, som forbliver i miljøet.

I denne kontekst skal Danmark arbejde for

- reduktionsmål for de ultralette plastikposer (under 15 micron),
- forbud mod de problematiske oxo-nedbrydelige plastikposer.